

لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان

فصل اول: کلیات و تعاریف

ماده ۱. تمام افرادی که به سن هجده سال تمام شمسی نرسیده‌اند، از حمایت‌های مذکور در این قانون بهره‌مند می‌شوند.

ماده ۲. اصطلاحات به کار رفته در این قانون به شرح زیر تعریف می‌شود:

(الف) بی‌توجهی و سهل‌انگاری: تقصیر در انجام تکالیفی از قبیل تأمین نیازهای اساسی و ضروری کودک و نوجوان یا وظایف مربوط به حضانت، ولایت، قیمومت، وصایت، سرپرستی و تربیت آنان توسط هر یک از والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی و یا نظارت و مراقبت توسط هر شخصی که مراقبت از کودک و نوجوان بر عهده او است.

(ب) سوء رفتار: هرگونه فعل یا ترک فعل عمدی است که سلامت جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی کودک و نوجوان را در معرض خطر و آسیب قرار دهد، از قبیل ضرب و جرح، محبوس کردن، سوء استفاده جنسی، توهین و تهدید نسبت به کودک یا نوجوان، یا قرار دادن او در شرایط سخت و غیر متعارف.

(ج) بهره‌کشی: بکارگیری غیرقانونی یا عدم رعایت شرایط قانونی استخدام کودک و نوجوان و یا وادار کردن یا گماردن او به کار یا خدمتی که برای سلامت جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی او خطرناک باشد و یا موجب محرومیت او از تحصیل شود.

(د) خرید و فروش: هرگونه اقدام یا معامله ای که به موجب آن کودک یا نوجوان در ازای پرداخت وجه و یا سایر موارد و امتیازات به دیگری منتقل می‌شود.

(ه) فحشاء: هرگونه بکارگیری و یا وادار کردن کودک و نوجوان در فعالیت‌های جنسی برای خود یا دیگری.

(و) موضوعات و مضامین مستهجن: هرگونه محتوا یا تصویر که به صورت واقعی یا مجازی بیانگر برهنگی کامل یا آمیزش، عمل و یا اندام جنسی باشد.

(ز) هرزه نگاری: استفاده از کودک و نوجوان در تهیه و تولید موضوعات و مضامین مستهجن.

(ح) خطر شدید و قریب الوقوع: قرارگرفتن کودک و نوجوان در وضعیتی که حیات یا سلامت جسمی یا روانی او به شدت در معرض خطر و آسیب قرار گیرد؛ به نحوی که در صورت اتلاف وقت و عدم مداخله، امکان چاره جویی نباشد.

(ط) بزه دیده: کودک یا نوجوانی که در نتیجه رفتارهای مجرمانه والدین، اولیاء، سرپرستان قانونی، هر شخصی که مسؤولیت مراقبت او را بر عهده دارد و یا سایرین متحمل ضرر و زیان شود.

(ی) در معرض خطر: کودک یا نوجوانی که مشمول وضعیت مخاطره آمیز موضوع ماده سه این قانون قرار گیرد.

(ک) وضعیت مخاطره آمیز: اوضاع و احوالی است که در صورت عدم مداخله قانونی به منظور حمایت از کودک و نوجوان، موجب بزه دیدگی و یا ورود آسیب به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی، اخلاقی، امنیت و یا آموزش او خواهد شد.

ماده ۳. موارد زیر با رعایت بند «ک» ماده ۲ از جمله مصادیق وضعیت‌های مخاطره آمیز برای کودک و نوجوان محسوب می‌شود:
(الف) بی‌سرپرستی کودک و نوجوان و یا بی‌توجهی و سهل‌انگاری والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی نسبت به وی و تأمین نیازهای حیاتی و ضروری او؛

(ب) ابتلای هر یک از والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی به بیماری یا اختلالات رفتاری، روانی و شخصیتی و یا بیماریهای جسمی واگیر صعب‌العلاج به تشخیص پزشکی قانونی؛

(ج) زندانی شدن هر یک از والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی و یا اعتیاد زیان‌آور هر یک از آنها به مشروبات الکلی، مواد مخدر، روانگردان یا قمار؛

د) قوادی و یا دایر و اداره کردن مراکز فساد و فحشا توسط هر یک از والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی و یا اشتها آنها به فساد اخلاق و فحشا؛

ه) خشونت مستمر والدین، اولیاء، سرپرستان قانونی و یا سایر اعضای خانواده نسبت به یکدیگر؛

و) عدم ثبت واقعه ولادت یا اخذ شناسنامه برای کودک و نوجوان یا محروم کردن وی از تحصیل؛

ز) متارکه والدین و یا طرد شدن کودک و نوجوان از سوی آنها؛

ح) ناتوانی جسمی یا ذهنی کودک و نوجوان، ابتلای وی به بیماری های خاص یا اختلال هویت جنسی و یا اعتیاد وی به مواد مخدر، روانگردان یا مشروبات الکلی؛

ط) بزهکاری، وارد شدن در فعالیت هایی نظیر تکدی گری و قاچاق و یا انجام مکرر رفتارهایی مانند فرار از خانه یا مدرسه و ترک تحصیل از سوی کودک و نوجوان؛

ی) سوء رفتار نسبت به کودک و نوجوان و یا سوء استفاده و بهره کشی از او.

فصل دوم: تشکیلات

ماده ۴. دفتر حمایت از کودکان و نوجوانان قوه قضاییه به منظور تعیین اولویت ها و راهبردها، تنظیم برنامه ها، تدوین خط مشی ها، ایجاد زمینه های همکاری با سایر نهادها، تهیه و تنظیم طرح های اساسی به منظور تحقق اهداف این قانون جهت تصویب رییس قوه قضاییه، تهیه گزارش های موردی یا ادواری، انجام مطالعات و تحقیقات آماری و اطلاعاتی، پایش و ارزشیابی فعالیت های دفاتر استانی و شهرستانی درخصوص اجرای این قانون در قوه قضاییه تشکیل می شود. واحدی از این دفتر در حوزه قضایی هر استان و تحت نظر رییس کل آن حوزه تشکیل و مستقر می شود.

ماده ۵. با تشخیص رییس قوه قضاییه در حوزه های قضایی شهرستان تحت نظر دادستان ساختار و تشکیلات مناسب جهت اجرای این قانون ایجاد می شود و عهده دار وظایف زیر است:

الف) مداخله فوری قضایی به منظور پیشگیری از بزه دیدگی کودکان و نوجوانان در معرض خطر شدید و قریب الوقوع و یا جلوگیری از ورود آسیب بیشتر به آنها؛

ب) ارائه مشاوره و معاضدت های حقوقی و تشکیل پرونده وضعیت فردی و اجتماعی کودک و نوجوان در معرض خطر یا بزه دیده؛

ج) ایجاد شرایط مناسب در خانواده برای کودکان و نوجوانان در معرض خطر یا بزه دیده و یا معرفی آنان به بهزیستی و یا سایر نهادهای مربوط؛

د) تهیه و ارائه گزارش و درخواست اتخاذ اقدامات حمایتی - قضایی از مراجع قضایی صالح؛

ه) نظارت بر حسن اجرای آراء و تصمیمات مرتبط با کودک و نوجوان و یا اجرای آراء و تصمیمات در صورت ارجاع مقام قضایی و پیگیری و پایش وضعیت وی پس از اجرای رأی یا تصمیم و ارزشیابی اقدامات به عمل آمده.

تبصره: در حوزه قضایی شهرستان که تشکیلات موضوع این ماده ایجاد نشده است، اقدامات مربوط به حمایت از کودکان و نوجوانان تحت نظارت دادستان و توسط دادیار آموزش دیده در حوزه کودکان و در حوزه قضایی بخش ها با نظارت رییس حوزه قضایی انجام می شود.

ماده ۶. سازمان ها و نهادهای مرتبط با کودکان و نوجوانان موضوع این قانون عهده دار وظایف زیر می باشند: الف) سازمان بهزیستی کل کشور موظف است با همکاری و مشارکت سایر دستگاههای اجرایی و نهادهای غیردولتی مرتبط و با استفاده از مددکاران اجتماعی در قالب تیم های تخصصی سیار یا مستقر در مناطق و محلات شهرها و یا روستاها با حضور نماینده شهرداری یا دهیاری و یکی از معتمدین محل به انتخاب شورای شهر یا روستا، نسبت به شناسایی، جذب، پذیرش، جمع آوری و ثبت آمار و

اطلاعات، تشخیص آسیب، نگهداری، توانمندسازی، نظارت بر وضعیت، پیگیری، پایش و ارزشیابی اقدامات راجع به کودکان و نوجوانان در معرض خطر و بزه دیده و ارائه گزارش موردی و ادواری و اعلام مراتب مورد نیاز به دادگستری اقدام نماید. نحوه فعالیت و تعامل این سازمان با سایر مراجع صلاحیت دار جهت اجرای این قانون به موجب آیین نامه ای خواهد بود که ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت دادگستری و سازمان بهزیستی کل کشور با همکاری سایر نهادهای ذی ربط تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ب) نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با همکاری سازمان بهزیستی کشور نسبت به شناسایی کودکان و نوجوانان در معرض خطر، انجام حمایت های مورد نیاز و اجرای سایر وظایف محوله بر اساس مقررات این قانون اقدام کند.

ج) سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مکلف است نسبت به شناسایی کودکان و نوجوانانی که اولیاء یا سرپرستان قانونی آنها در زندان می-باشند و در صورت نیاز معرفی آنها به بهزیستی یا سایر نهادها و سازمانهای مسؤول اقدام و نیز با همکاری سازمان بهزیستی و سایر نهادها و سازمان های مرتبط نسبت به تشخیص آسیب، اقدامات حمایتی اولیه و مراقبت پس از خروج در خصوص کودکان و نوجوانان محروم از آزادی اقدام کند.

د) وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت کار و امور اجتماعی مکلفند در حوزه وظایف خود نسبت به شناسایی، راهنمایی و معرفی کودکان و نوجوانان موضوع این قانون به سازمان بهزیستی کشور و انجام سایر تکالیف مقرر در این قانون اقدام کنند.

ه) شهرداری ها و دهیاری های سراسر کشور مکلفند با همکاری سازمان بهزیستی و سایر نهادهای دولتی و غیر دولتی مربوط و با استفاده از امکانات در اختیار نسبت به تشخیص، شناسایی و حمایت و کمک به توانمند سازی کودکان و نوجوانان در معرض خطر اقدام کنند.

و) وزارت کشور و سازمان ثبت احوال کشور مکلفند با همکاری وزارت فناوری اطلاعات و ارتباطات، وزارت آموزش و پرورش، شهرداری ها و سایر نهادهای مربوط و با در نظر گرفتن اقامتگاه اشخاص و تغییرات آن، ظرف مدت دو سال از تاریخ اجرای این قانون، تدابیر و اقدامات لازم را به گونه ای اتخاذ نمایند که هر سال حداقل سه ماه پیش از آغاز سال تحصیلی جدید، اسامی و نشانی کودکانی را که به سن قانونی تحصیل رسیده اند، به آموزش و پرورش منطقه یا محل اعلام کند. آیین نامه اجرایی این ماده ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط سازمان ثبت احوال کشور و با همکاری نهادهای مربوط تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ز) وزارت آموزش و پرورش مکلف است از طریق همکاری با مراجع صالح، تحقیقات، بررسی ها و اقدامات لازم را جهت ثبت نام و ادامه تحصیل کودکان و نوجوانان محروم از تحصیل انجام دهد و موارد عدم ثبت نام و ترک تحصیل کودکان و نوجوانان تا پایان دوره متوسطه را جهت هماهنگی و اقدام لازم به سازمان ها و نهادهای مربوط اعلام کند.

ح) سازمان بهزیستی کشور مکلف است با همکاری قوه قضاییه و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به منظور اخذ و جمع آوری اطلاعات مربوط به وضعیت های مخاطره آمیز برای کودکان و نوجوانان، امکانات لازم از قبیل سامانه های مخابراتی و رایانه ای را تهیه و موجبات توانمندسازی حقوقی مردم در زمینه حمایت از کودکان و نوجوانان و گزارش دهی جرایم علیه آنان را فراهم آورده و به طریق مناسب با همکاری سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه ها و نهادهای مرتبط با کودکان و نوجوانان، نسبت به معرفی این سامانه اقدام کند.

ط) مراکز درمانی اعم از دولتی و خصوصی موظف به پذیرش و درمان کودکان و نوجوانان آسیب دیده موضوع این قانون می باشند و مکلفند هنگام تحویل آنان پیش از پایان دوره درمان به والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی مراتب را به بهزیستی محل اعلام کنند، مگر آنکه به طریق مقتضی اطمینان حاصل کنند که خروج کودک و نوجوان آسیب دیده برای انتقال به مرکز درمانی بهتر یا مساعدتر می باشد. چنانچه امکان اخذ مخارج مربوط از شخص مسؤول وجود نداشته باشد، سازمان بهزیستی هزینه های درمان را

پرداخت می کند. این سازمان می تواند برای دریافت اصل مبلغ پرداختی و هزینه های وارد شده، مطابق قوانین، به شخص مسؤل مراجعه کند.

ی) واحدهای حمایت، وکلا، مشاوران، مددکاران اجتماعی یا سایر متخصصان مربوط و نهادهای مرتبط با کودکان و نوجوانان موضوع این قانون باید تمهیداتی اتخاذ کنند تا اقدامات حمایتی آنها موجب افشای اسرار کودک و نوجوان نشود.

تبصره ۱: سازمان ها و نهادهای موضوع این ماده می توانند در صورت نیاز جهت اجرای وظایف پیش بینی شده در این قانون ساختارهای لازم را در زیرمجموعه های خود ایجاد کنند.

تبصره ۲: واحدهای حمایت و مددکاران اجتماعی مکلفند در راستای اجرای وظایفی که در این قانون برای آنها مقرر شده است، ترتیبی اتخاذ کنند تا به طور مستقیم از حال کودک تحت حمایت مطلع باشند.

فصل سوم: جرایم و مجازات ها

ماده ۷. اشخاصی که به موجب قانون مکلف به اعلام واقعه ولادت و صدور گواهی های لازم در این زمینه می باشند، چنانچه اقدام به اعلام و یا صدور گواهی خلاف واقع نمایند و این امر منجر به تغییر هویت واقعی کودک شود، به نود و یک روز تا یک سال حبس محکوم می شوند.

ماده ۸. هریک از والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی کودک و نوجوان و تمام اشخاصی که مسؤلیت نگهداری، مراقبت و تربیت کودک را بر عهده دارند، بر خلاف مقررات قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و نوجوانان ایرانی مصوب ۳۰/۴/۱۳۵۳ از ثبت نام و فراهم کردن موجبات تحصیل کودک و نوجوان واجد شرایط تحصیل تا پایان دوره متوسطه امتناع کنند یا به هر نحوی از تحصیل او جلوگیری کنند، به انجام تکلیف فوق و ده تا پنجاه میلیون ریال جزای نقدی محکوم می شود.

تبصره: هرگاه محکوم علیه پس از ابلاغ حکم قطعی از انجام تکلیف مقرر در مهلت تعیین شده از طرف دادگاه خودداری کند یا پس از اجرای حکم دوباره کودک و نوجوان را از تحصیل بازدارد، به نود و یک روز تا یک سال حبس محکوم می شود.

ماده ۹. تحریک، ترغیب، تشویق یا فریب کودک و نوجوان به فرار از خانه یا مدرسه و یا ترک تحصیل و یا تسهیل یا فراهم کردن موجبات این اعمال جرم محسوب و مرتکب به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا پرداخت جزای نقدی از ده تا پنجاه میلیون ریال محکوم می شود.

ماده ۱۰. هرگاه بی احتیاطی، بی مبالاتی، عدم مهارت یا عدم رعایت نظامات از سوی والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی کودک و نوجوان یا اشخاصی که مراقبت از کودک و نوجوان را بر عهده دارند و یا در امور مربوط به کودکان و نوجوانان فعالیت می نمایند، منتهی به نتایج زیر شود، مرتکب علاوه بر پرداخت دیه طبق مقررات، حسب مورد به شرح زیر مجازات می شود:

الف) فوت، دو تا پنج سال حبس؛

ب) فقدان یکی از حواس یا منافع، قطع، نقص یا از کارافتادگی عضو، زوال عقل یا بروز بیماری صعب العلاج یا دائمی جسمی یا روانی و یا ایراد جراحی از نوع جائفه یا بالاتر، یک تا سه سال حبس؛

ج) نقصان یکی از حواس یا منافع، شکستگی استخوان یا دیگر اعضاء و یا بروز بیماری روانی، شش ماه تا یک سال حبس؛

د) جراحی سر و صورت و یا گردن در صورت عدم شمول هر یک از بندهای ب و ج، سه ماه و یک روز تا شش ماه حبس؛

ه) سایر صدمات، پنج تا پنجاه میلیون ریال جزای نقدی.

ماده ۱۱. هر کس مرتکب قتل عمد یا ضرب و جرح عمدی کودک یا نوجوان شود و به هر علتی قصاص نشود، علاوه بر پرداخت دیه طبق مقررات، حسب مورد به بیش از دو سوم حداکثر مجازات مقرر قانونی محکوم خواهد شد.

تبصره ۱: مرتکب جرایم موضوع این ماده مشمول قواعد تعلیق اجرای مجازات، تخفیف قانونی یا قضایی مجازات و آزادی مشروط نخواهد شد.

تبصره ۲: هرگاه جرایم موضوع این ماده با استفاده از سلاح گرم یا سرد، اسید و یا سم صورت گیرد، مرتکب حسب مورد به حداکثر مجازات مقرر قانونی محکوم می شود.

ماده ۱۲. هر گونه سوءرفتار نسبت به کودک و نوجوان، که مشمول عناوین مجرمانه قانونی نشود جرم محسوب و مرتکب به شش ماه تا یک سال حبس محکوم می شود.

تبصره: چنانچه سوءرفتار، به صورت مکرر یا مستمر توسط هر یک از والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی یا سایرین اعمال شود، مرتکب به حداکثر مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۱۳. عرضه، در اختیار گرفتن، وادار یا اجیر نمودن کودک و نوجوان برای فحشا و یا ترغیب، تشویق و یا فراهم نمودن موجبات فحشاء، جرم محسوب و مرتکب به دو تا ده سال حبس محکوم خواهد شد.

تبصره: هرگاه بر عمل فوق عنوان قوادی صدق کند، مرتکب علاوه بر مجازات مذکور به حد قوادی نیز محکوم خواهد شد.

ماده ۱۴. هرکس با کودک و نوجوان مرتکب عمل منافی عفت شود، در صورتی که مشمول مجازات حد نباشد، به یک تا سه سال حبس محکوم می شود. هرگاه رفتار مرتکب منتهی به صدمه جسمی یا روانی به کودک و نوجوان شود، علاوه بر پرداخت دیه به دو تا پنج سال حبس محکوم می شود.

ماده ۱۵. هرکس از کودک و نوجوان برای تهیه، تولید، توزیع، تکثیر، نمایش، فروش و نگهداری آثار سمعی و بصری مستهجن یا مبتذل موضوع «قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیتهای غیرمجاز می نمایند مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۱۶ مجلس شورای اسلامی» استفاده کند، حسب مورد به حداکثر مجازات مقرر در آن قانون محکوم خواهد شد.

ماده ۱۶. واردات و صادرات موضوعات و مضامین مستهجن یا مبتذل با موضوع کودک و نوجوان جرم محسوب و مرتکب به یک تا سه سال حبس محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷. هر کس موضوعات و مضامین مستهجن یا مبتذل را به کودکان و نوجوان ارائه یا در دسترس آنها قرار دهد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از یک تا ده میلیون ریال محکوم خواهد شد.

ماده ۱۸. هر گونه خرید و فروش کودک و نوجوان و یا بهره کشی از او با هر منظوری جرم محسوب و مرتکب به دو تا پنج سال حبس محکوم خواهد شد. هرگاه خرید و فروش با هدف فحشا و هرزه نگاری باشد، مرتکب به حداکثر مجازات محکوم می شود.

ماده ۱۹. خرید و فروش، قاچاق و یا انتقال اعضا و جوارح کودک و نوجوان جرم محسوب و در صورت عدم شمول مقررات قصاص، مرتکب به دو تا ده سال حبس محکوم می شود.

تبصره ۱: انتقال اعضاء و جوارح به بیماران نیازمند طبق «قانون پیوند اعضای بیماران فوت شده یا بیمارانی که مرگ مغزی آنان مسلم است مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷» از شمول این ماده مستثنی است.

تبصره ۲: هرگاه پزشکان یا سایر افرادی که حرفه آنها مرتبط با امور پزشکی است در ارتکاب جرم موضوع این ماده دخالت داشته باشند، علاوه بر مجازات مذکور، به لغو پروانه فعالیت و یا محرومیت از دریافت پروانه از سه تا ده سال محکوم می شوند.

ماده ۲۰. هرگاه فردی با تحریک، ترغیب، تشویق، فریب یا آموزش شیوه، موجبات ارتکاب به خودکشی کودک و نوجوان را فراهم آورد یا تسهیل کند و مشمول مقررات قصاص نشود، علاوه بر پرداخت دیه طبق مقررات، حسب مورد به ترتیب زیر مجازات می شود:

الف) هرگاه اقدامات مرتکب موجب خودکشی منجر به فوت کودک و نوجوان شود، دو تا پنج سال حبس؛

ب) هرگاه اقدامات مرتکب موجب خودکشی منجر به ورود آسیب جسمی یا روانی به کودک و نوجوان شود، یک تا سه سال حبس؛

ج) هرگاه اقدامات مرتکب مؤثر واقع نشود، جزای نقدی از یک تا ده میلیون ریال.

ماده ۲۱. هر کس با کودک یا نوجوانی بدون رعایت شرایط مذکور در مواد ۱۰۴۱ و یا ۱۰۴۳ قانون مدنی ازدواج نماید، به شش ماه تا دو سال حبس محکوم می شود. هرگاه بر اثر این ازدواج صدمه روانی یا جسمی به کودک و نوجوان وارد شود، مرتکب علاوه بر پرداخت دیه به حداکثر مجازات پیش بینی شده محکوم خواهد شد.

تبصره: هرگاه خواستگار، عاقد، والدین، اولیاء، سرپرستان قانونی یا افرادی که مسؤولیت نگهداری، مراقبت یا تربیت کودک و نوجوان را بر عهده دارند در ارتکاب جرم موضوع این ماده نقش عمده و یا تأثیر مستقیم داشته باشند، به مجازات مقرر برای مباشر این جرم محکوم می شوند.

ماده ۲۲. هر کس به هر نحو از وجود اوضاع و احوال مخاطره آمیز و یا وقوع جرم علیه کودک و نوجوان مطلع شود و با وجود آنکه خطری متوجه خود او یا دیگران نشود، مراتب را به مراجع صالح اعلام نکنند، به نود و یک روز تا یک سال حبس و یا پرداخت جزای نقدی از پنج تا پانزده میلیون ریال محکوم می شود.

تبصره: هرگاه مرتکب جرم موضوع این ماده فردی باشد که حسب وظیفه مطابق قوانین و مقررات مکلف به گزارش یا کمک می باشد و یا به اقتضای حرفه خود می تواند کمک مؤثری کنند به حداکثر مجازات مقرر در این ماده و حسب مورد به انفصال موقت از خدمات دولتی یا محرومیت از خدمات عمومی از شش ماه تا دو سال محکوم می شود.

ماده ۲۳. افشای مشخصات و هویت کودک و نوجوان بزه دیده یا در معرض خطر از طریق رسانه های گروهی و یا توزیع، تکثیر، انتشار و نمایش فیلم یا عکس و مانند آن جرم محسوب و مرتکب به نود و یک روز تا شش ماه حبس و یا پرداخت جزای نقدی از ده تا صد میلیون ریال محکوم می شود.

تبصره: هرگاه توزیع، تکثیر، انتشار و نمایش فیلم یا عکس و مانند آن به منظور استفاده علمی یا در جهت مصالح کودک یا کمک به او باشد، از شمول این ماده مستثنا است.

ماده ۲۴. بکارگیری یا استفاده از کودک و نوجوان در ارتکاب جرم و یا تسهیل، فراهم کردن موجبات ارتکاب، آموزش دادن شیوه ارتکاب جرم، تحریک، ترغیب، تشویق یا فریب آنان به ارتکاب رفتار مجرمانه که منجر به وقوع جرم شود، جرم محسوب و مرتکب به شرح زیر مجازات می شود:

الف) هرگاه رفتار مجرمانه مستوجب کیفر تعزیری یا بازدارنده باشد، مجازات مرتکب، همان مجازات مقرر برای مرتکب اصلی است.

ب) هرگاه رفتار مجرمانه مستوجب کیفر حد غیر سالب حیات یا قصاص عضو و جرح باشد، مجازات مرتکب یک تا سه سال حبس است.

ج) هرگاه رفتار مجرمانه مستوجب قصاص نفس، حبس ابد یا سلب حیات باشد، مجازات مرتکب دو تا پنج سال حبس است. تبصره ۱: در صورتی که اعمال موضوع این ماده منجر به وقوع جرم نشود، مرتکب به حداقل مجازات همان جرم محکوم و چنانچه جرم مورد نظر فاقد حداقل مجازات باشد؛ به یک سوم مجازات همان جرم محکوم می شود. تبصره ۲: چنانچه برای اعمال موضوع این ماده در سایر قوانین مجازات خاصی تعیین شده باشد، مرتکب به همان مجازات محکوم می شود.

ماده ۲۵. هرگاه کارکنان دستگاههای اجرایی و یا سازمان ها و نهادهای عمومی غیر دولتی که مسؤولیت نگهداری، مراقبت و یا تربیت کودک و نوجوان را بر عهده دارند یا در امور مربوط به آنان فعالیت می کنند به هر نحو در ارتکاب جرائم عمدی موضوع این قانون دخالت داشته باشند، با توجه به نقش مرتکب علاوه بر مجازات اصلی، به انفصال موقت از خدمات دولتی یا محرومیت از خدمات عمومی به دو تا پنج سال نیز محکوم خواهند شد.

ماده ۲۶. هرگاه مؤسسات، شرکت ها، انجمن ها و یا مجامع سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، مذهبی یا صنفی که به صورت مستقل از دولت اداره می شوند، در زمینه جرایم عمدی موضوع این قانون فعالیت یا دخالت داشته باشند، حسب مورد پروانه فعالیت یا مجوز آن ها از یک تا پنج سال و یا به طور دائم ابطال می شود. همچنین علاوه بر مباشر جرم، هر یک از مدیران یا مسؤولان اشخاص حقوقی مزبور که دستور دهنده باشد به مجازاتهای مقرر در این قانون محکوم می شود. تبصره: چنانچه ارتکاب جرم منتسب به شعبه ای از نهادهای مذکور باشد، مجازات ابطال پروانه یا لغو مجوز موضوع این ماده، نسبت به شعبه مزبور اعمال خواهد شد.

ماده ۲۷. در موارد زیر مرتکب جرم به حداکثر مجازات مقرر قانونی محکوم خواهد شد :
الف) مرتکب جرایم موضوع این قانون جز مواد ۷، ۸، ۹، ۱۰ از اشخاصی باشد که سمت ولایت، وصایت، قیمومت یا سرپرستی دارد یا به هر نحو مراقبت و نگهداری از کودک و نوجوان بر عهده او می باشد.
ب) بزه دیده جرایم موضوع این قانون جز مواد ۷، ۸، ۱۰ دارای کمتر از دوازده سال سن و یا ناتوانی ذهنی یا جسمی باشد.
ج) جرایم موضوع این قانون به صورت سازمان یافته توسط باند یا شبکه ای متشکل از سه نفر یا بیشتر که با هدف ارتکاب جرم تشکیل شده و فعالیت می نماید، ارتکاب یابد.

ماده ۲۸. اموال و اشیا اختصاص یافته استفاده شده برای ارتکاب جرایم موضوع این قانون و نیز عواید حاصل از ارتکاب آنها، در صورت موجود بودن مصادره و در غیر این صورت مرتکب علاوه بر مجازاتهای مقرر، به پرداخت جزای نقدی معادل بهای کارشناسی اموال فوق در هنگام وقوع جرم محکوم می شود.

تبصره ۱: هر گاه جرم توسط دو یا چند نفر ارتکاب یافته باشد، جزای نقدی موضوع این ماده از تمام آنها و به نحو تضامنی وصول می شود.

تبصره ۲: هرگاه اموال و اشیا موضوع این ماده متعلق به غیر بوده و مالک آنها برای ارتکاب جرم در اختیار مرتکب قرار داده باشد، معاون جرم محسوب و علاوه بر مجازات مقرر قانونی، اموال مزبور به عنوان تعزیر مصادره می شود. در غیر این صورت مرتکب علاوه بر مجازات مقرر به پرداخت جزای نقدی معادل بهای کارشناسی آن مال در هنگام وقوع جرم محکوم خواهد شد.

ماده ۲۹. اعمال مجازات های موضوع این قانون، مانع از اجرای مجازات های حدود، قصاص و دیات نخواهد بود و در صورتی که در سایر قوانین برای مرتکب جرم موضوع این قانون مجازات شدیدتری مقرر شده باشد، مرتکب به همان مجازات محکوم می شود.

ماده ۳۰. زیان دیده، اولیاء یا سرپرستان قانونی او می توانند ضمن دعوی اصلی جبران خسارت وارد شده را از دادگاه بدون تقدیم دادخواست تقاضا کنند، دادگاه در این خصوص رای مقتضی صادر می کند.

فصل چهارم: تحقیق، رسیدگی و تدابیر حمایتی

ماده ۳۱. رییس قوه قضاییه به پیشنهاد رییس کل دادگستری استان و به تناسب امکانات، ضرورت و تجربه، تبحر و سابقه قضات در هر حوزه قضایی شعبی از دادر، دادگاه کیفری و دادگاه خانواده را جهت رسیدگی به جرایم و دعوی موضوع این قانون اختصاص خواهد داد. اختصاص این شعب مانع رسیدگی به سایر پرونده ها نیست.

ماده ۳۲. رسیدگی به وضعیت مخاطره آمیز موضوع این قانون جز در مواردی که در صلاحیت دادگاه کیفری است در دادگاه خانواده و با ارائه گزارش مددکار اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری و حضور مددکار اجتماعی انجام می شود. این امر مانع از انجام تحقیقات دادگاه نخواهد بود.

ماده ۳۳. علاوه بر جهات قانونی برای شروع به تعقیب موضوع قانون آیین دادرسی کیفری موارد زیر نیز از جهات قانونی برای شروع به تعقیب یا اتخاذ تدابیر حمایتی مقرر در این قانون می باشد:

الف) تقاضای کودک و نوجوان؛

ب) گزارش ها و درخواست های مکتوب یا شفاهی که هویت گزارش دهندگان و نویسندگان آنها مشخص نیست در صورتی که دارای قراین معقول و متعارف باشد.

ماده ۳۴. تمام جرایم موضوع این قانون جنبه عمومی داشته و بدون شکایت شاکی خصوصی قابل تعقیب می باشد و در صورت گذشت شاکی خصوصی تعقیب موقوف نخواهد شد.

ماده ۳۵. مددکاران اجتماعی بهزیستی پس از کسب اطلاع از وضعیت مخاطره آمیز موضوع ماده ۳ این قانون، حسب مورد تحقیقات و اقدامات مقتضی را از طرق زیر انجام می دهند:

الف) دعوت والدین، اولیاء، سرپرستان قانونی و یا سایر اشخاص مرتبط با کودک و نوجوان و در صورت لزوم دعوت از کودک و نوجوان به همراه آنها؛

ب) مراجعه به محل سکونت، اشتغال و تحصیل کودک و نوجوان و یا سایر محل های مرتبط، به همراه ضابطان دادگستری، در صورت نیاز.

تبصره: سؤالات و تحقیقات باید به موضوع مورد بررسی محدود شده و تدابیر و اقدامات کافی برای جلوگیری از انتشار و افشاء اطلاعات اتخاذ می شود.

ماده ۳۶. هرگاه خطر شدید و قریب الوقوعی کودک و نوجوان را تهدید کند یا به سبب وضعیت مخاطره آمیز موضوع ماده ۳ این قانون وقوع جرم محتمل باشد، مددکاران اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری و ضابطان دادگستری مکلفند فوری و در حدود وظایف و اختیارات قانونی، تدابیر و اقدامات لازم را در صورت امکان با مشارکت و همکاری والدین، اولیاء و یا سرپرستان

قانونی کودک و نوجوان جهت رفع خطر، کاهش آسیب و پیشگیری از وقوع جرم انجام داده و در موارد ضروری وی را از محیط خطر دور کرده و با تشخیص و زیر نظر مددکار اجتماعی به مراکز بهزیستی یا سایر مراکز مربوط منتقل کنند و گزارش موضوع و اقدامات خود را حداکثر ظرف دوازده ساعت به اطلاع دادستان برسانند.

ماده ۳۷. مددکاران اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری و ضابطان دادگستری به منظور انجام تحقیقات و اقدامات موضوع این قانون، حق ورود به محل زندگی و کار افراد را جز با اجازه متصرف قانونی و یا دستور مقام قضایی ندارند، مگر در خصوص اقدامات حمایتی موضوع ماده ۳۶ این قانون، که در این صورت باید در گزارش تنظیمی موضوع این ماده ادله ضرورت مداخله را نیز به روشنی ذکر کنند.

ماده ۳۸. هرگاه دادستان پس از ملاحظه گزارش موضوع ماده ۳۶ یا از هر طریق دیگر اتخاذ تدابیر حمایتی موضوع این قانون را ضروری تشخیص دهد با توجه به نوع و شدت خطر، کیفیت جرم و سوابق و وضعیت جسمی، روانی، اجتماعی و اخلاقی کودک و نوجوان و والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی او، در صورت امکان با همکاری و توسط این اشخاص اقدام لازم را جهت رفع خطر انجام داده و در موارد ضروری پس از اخذ نظر مددکار اجتماعی بهزیستی و یا واحد حمایت دادگستری دستور موقت خروج کودک و نوجوان را از محیط خطر و انتقال او به مکانی مطمئن و امن مانند مراکز بهزیستی یا سایر مراکز مرتبط و یا سپردن نزد شخص مورد اطمینان صادر و مراتب را حداکثر ظرف پانزده روز جهت اتخاذ تصمیم مقتضی به دادگاه اعلام می کند.

ماده ۳۹. هرگاه حمایت و رعایت غبطه و مصلحت کودک و نوجوان در معرض خطر و بزه دیده، مستلزم اتخاذ تصمیم در خصوص حضانت، ولایت، قیمومت، سرپرستی، ملاقات، عزل ولی قهری، سپردن به خانواده جایگزین یا مراکز بهزیستی و یا سایر نهادها و مؤسسات اجتماعی، تربیتی، درمانی یا بازپروری، نگهداری در مکانی مطمئن و امن و یا سپردن موقت به شخص مورد اطمینان دادگاه باشد، دادستان گزارشی در مورد وضعیت کودک و نوجوان و ادله ضرورت اتخاذ اقدامات مزبور تهیه به دادگاه خانواده ارسال می کند.

تبصره ۱: مختومه شدن پرونده در دادسرا، مانع از اعمال وظیفه موضوع این ماده توسط دادستان نمی باشد.
تبصره ۲: هرگاه دادگاه، راساً یا به درخواست دادستان انجام هر یک از اقدامات موضوع این ماده را فوری تشخیص دهد، پیش از ورود به ماهیت دعوی و بدون اخذ تأمین دستور موقت صادر می کند. این دستور فوری اجرا می شود.

ماده ۴۰. مرجع قضایی جز در موارد ضرورت، کودک و نوجوان بزه دیده، در معرض خطر یا شاهد و مطلع را احضار نخواهند کرد.

ماده ۴۱. مرجع قضایی مکلف است جهت جلوگیری از اعمال تهدید، انتقام جویی و یا ورود آسیب جسمی یا روانی به کودک و نوجوان در معرض خطر، بزه دیده یا شاهد و مطلع، تدابیر و اقدامات مقتضی از قبیل فراهم آوردن امکان مشارکت آنان بدون حضور فیزیکی در جریان رسیدگی، صدور دستور انتقال طفل به محل مطمئن و امن و یا تشدید قرار تأمین متهم را اتخاذ کند.

ماده ۴۲. والدین، اولیاء، سرپرستان قانونی کودک و نوجوان و حسب مورد مددکاران اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری یا نمایندگان سازمان های مردم نهادی که دارای مجوز فعالیت در زمینه حقوق کودکان و نوجوانان هستند، حق حضور در جلسات دادرسی و ارائه دفاعیه و پیشنهادات حمایتی از کودک و نوجوان را دارند.

ماده ۴۳. تمام مصاحبه‌ها و تحقیقات از کودکان و نوجوانان موضوع این قانون توسط افراد آموزش دیده در این زمینه و توأم با رفتاری احترام آمیز در کمترین دفعات و کوتاهترین زمان ممکن و با در نظر گرفتن نیازهای خاص آنها به عمل می‌آید.

ماده ۴۴. مرجع قضایی رسیدگی کننده می‌تواند با در نظر گرفتن غبطه و مصلحت کودک و نوجوان، انجام تحقیقات مقدماتی درباره وضعیت جسمی، روحی و روانی وی یا والدین، اولیاء و یا سرپرستان قانونی او، وضع خانوادگی و محیط سکونت، اشتغال، تحصیل و سایر اماکن مرتبط با کودک و نوجوان را به مددکاران اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری محول نماید.

ماده ۴۵. دادستان می‌تواند در جرایم موضوع مواد ۷ و ۸ و بند «د» و «ه» ماده ۱۰ و ماده ۱۲ این قانون چنانچه شخص مرتکب از والدین کودک و نوجوان باشد و سابقه جرایم عمدی علیه کودک و نوجوان نداشته باشد، با موافقت کتبی مرتکب و رعایت غبطه کودک و نوجوان و در صورت لزوم با متناسب نمودن قرار تأمین صادر شده یا صدور قرار تأمین متناسب، تعقیب را معلق کند. دادگاه نیز می‌تواند رأساً یا به تقاضای دادستان با رعایت شرایط مذکور و احراز مجرمیت، صدور حکم را به تعویق اندازد. تعلیق تعقیب دعوی یا تعویق صدور حکم نباید موجبات بزه دیدگی یا ورود آسیب بیشتر به کودک و نوجوان را فراهم سازد. مرجع قضایی ضمن قرار صادره، اجرای یک یا چند مورد از دستورات زیر را برای مرتکب مقرر می‌کند:

الف) تکلیف به انجام یا خودداری از انجام امر یا رفتاری خاص؛

ب) تکلیف به گذراندن دوره‌های خاص آموزشی و فراگیری مهارت‌های مربوط به تربیت و مراقبت کودک و نوجوان و ارائه گواهی آن؛

ج) مراجعه به مراکز درمانی، بازپروری یا توانبخشی برای درمان اعتیاد، بیماری یا اختلالات رفتاری و روانی و یا جسمی؛

د) خودداری از اشتغال به کار یا حرفه معین؛

ه) اقدام جهت درمان اعتیاد، بیماری یا اختلالات رفتاری و روانی و یا جسمی کودک و نوجوان؛

و) مراجعه به سازمان‌ها و نهادهای حمایتی دولتی و یا غیردولتی به منظور بهره‌مندی از خدمات و مساعدت‌های اجتماعی آنها؛

ز) معرفی خود در فواصل معین و برای مدت مشخص به شخص یا اشخاص معرفی شده از سوی مرجع قضایی؛

ح) جبران یا فراهم آوردن ترتیب جبران زیانهای ناشی از جرم.

تبصره ۱: مرجع قضایی جهت اجرای مفاد این ماده نظر تخصصی مددکار اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری را جلب و حسب مورد مدت تعلیق تعقیب دعوا یا تعویق صدور حکم و مهلت اجرای دستورات مقرر را مشخص می‌کند. در هر صورت مدت تعویق صدور رأی یا تعلیق تعقیب بیشتر از یک سال نخواهد بود.

تبصره ۲: هرگاه در مدت تعویق صدور حکم، مرتکب از اجرای دستور صادر شده خودداری کند، دادگاه رأساً یا به درخواست دادستان قرار تعویق صدور حکم را لغو و وفق مقررات رای مقتضی صادر می‌کند. همچنین هرگاه مرتکب در عدم انجام دستور عذر موجه داشته و یا مصلحت کودک و نوجوان اقتضا کند، دادگاه می‌تواند مدت تعویق را برای یک بار تمدید کند.

ماده ۴۶. دادگاه رسیدگی کننده به جرایم موضوع این قانون می‌تواند ضمن صدور حکم محکومیت حسب مورد یک یا چند مورد از تصمیمات زیر را اتخاذ کند:

الف) معرفی کودک و نوجوان یا خانواده او به سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی مسؤول یا فعال در زمینه مساعدت به افراد و خانواده‌های بی بضاعت؛

ب) سلب حق ملاقات، حضانت، ولایت، قیمومت، وصایت و سرپرستی کودک و نوجوان؛

ج) سپردن موقت یا دائم کودک و نوجوان به سازمان بهزیستی یا مراکز مربوط؛

د) سپردن سرپرستی کودک و نوجوان طبق مقررات مربوط به سرپرستی کودکان فاقد سرپرست.

ماده ۴۷. مددکاران اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری با نظارت مرجع قضایی و در صورت لزوم بهره گیری از خدمات سایر اشخاص و نهادهای مربوط، بر نتایج اقدامات و دستورات صادر شده نظارت نموده و انجام صحیح و مناسب آنها را پیگیری می کنند.

ماده ۴۸. دادگاه صادرکننده حکم می تواند با در نظر گرفتن گزارش مددکاران اجتماعی بهزیستی یا واحد حمایت دادگستری مبنی بر ایجاد تغییر در وضعیت کودک و نوجوان، والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی در تصمیمات صادر شده در مورد سرپرستی، نگهداری و ملاقات کودک بازنگری و اتخاذ تصمیم مجدد کند.

ماده ۴۹. مبدأ مرور زمان قانونی در جرایم علیه کودکان و نوجوانان رسیدن آنها به سن ۱۸ سال تمام شمسی است.

ماده ۵۰. در تمام تدابیر و اقدامات حمایتی موضوع این قانون، اولویت با اقداماتی است که منجر به خروج کودک و نوجوان از محیط خانواده یا قطع ارتباط با آنها نشود.

ماده ۵۱. مراجع قضایی مکلفند در صورتی که در جریان رسیدگی با کودک و نوجوان موضوع این قانون مواجه شوند، وی را به واحد حمایت دادگستری یا دادستان محل معرفی کنند.

ماده ۵۲. در مواردی که کودک و نوجوان بزهکار، بزه دیده نیز باشد، داسرا یا دادگاه رسیدگی به جرایم اطفال و نوجوانان، به جرایم ارتكابی علیه آنها نیز رسیدگی می کند، در صورتی که واحد مددکاری مرجع قضایی مزبور، کودک و نوجوان را در معرض خطر تشخیص دهد، مکلف به اعلام موضوع به قاضی مربوط می باشد.

ماده ۵۳. سایر ترتیبات رسیدگی به جرایم موضوع این قانون مطابق مقررات عمومی خواهد بود.

ماده ۵۴. از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱ /۹/۲۵ مجلس شورای اسلامی و سایر قوانین و مقررات در موارد مغایر نسخ می شوند

